

MEZEY KATALIN

RÖVID
A FARSANG*naplójegyzetek és rövidprózák*

Az írástudó hűsége

Jámorné Balog Tünde
(1938, Hódmezővásárhely)
író, pedagógus,
József Attila-díjas

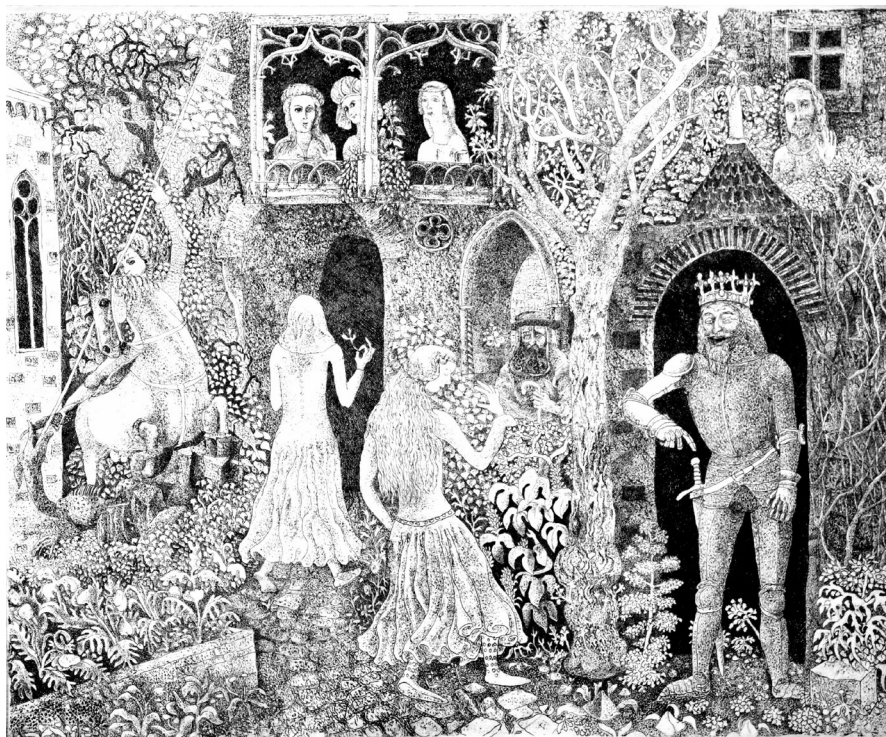
Mezey Katalin: *Rövid a farsang. Naplójegyzetek és rövidprózák*, Széphalom Könyvműhely, 2020.

Isten a térerő, mi a vevőkészülék. Mi emberek csak olyat tudunk felfedezni, ami létezik. Minden történet tanítás. Az igaz történet igaz tanítás, a hazug történet hazug tanítás. Miért vagyunk a világon? ... hogy jók legyünk. Miért szeressük hazánkat? ... mert mindent tőle kaptunk: anyanyelvet, tudást, barátokat, társakat közös múlttal, hittel, érdekekkel, értékekkel ... Sok olyan kincsünk van, amiről nem tudunk ... a boldogság nem azon múlik, hogy megvan-e mindenünk, hanem hogy értékeljük-e azt, amink van? A Jónak is és a Gonosznak is a földi életben – az emberi történelemben is mi osztjuk a lapot. Az ember képzelete nem mosható ki. Nem felejteni kell, hanem megbocsátani. ... szeretni és gondoskodni még a legmodernebb gépek sem képesek. Vannak földrajzi nevek, amelyek véglegesen bevésődtek a magyar történelmi emlékezetbe. Cso-da, hogy még egyáltalán vagyunk...

Ez a szövegfolyam Mezey Katalin: *Rövid a farsang* című, közelmúltban megjelent könyvéből találokra kiragadott mondatok véletlenszerű halmaza, amely tetszés szerint bővíthető számtalan továbbival, mert a vaskos kötet majd minden oldalán találunk hasonló, töprengésre készítő alapvetéseket.

A Kossuth- és József Attila-díjas Mezey Katalin író, költő, irodalomszervező, könyvkiadó, a Magyar Művészeti Akadémia irodalmi tagozatának vezetője, irodalmi közéletünk nagyszónya – mondhatnám mindenésének is, mert a Lajtától keletre mindkettő ugyanazt jelenti – az utóbbi évtizedben sorra adja közre életműsorozatának darabjait: versei, regényei és elbeszélései után most rövidprózait és naplójegyzeteit. Más-más műfajok, ám azonos bennük a morális elkötelezettség, a hit, a letisztult bölcsesség, a sallangmentes stílus. És a legfontosabb: sajátos nézőpontjából következő egyéni világlátása, amelyet indulásakor – lírájára vonatkoztatva – Weöres Sándor így jellemezett: „...Ritka költő, még a legnagyobbak között is, aki olyan fogékony a mindennapi apró szenzációkra, mint Mezey Katalin. A napi élményeket úgy tudja versbe és verssé varázsolni, hogy felsőhajthatunk: ilyen a valóság, ez a valódiság és keresetlen őszinteség...”

A prózáiró Mezey Katalinra is érvényes ez a megállapítás. A *Rövid a farsang* jegyzeteiben kis, mindennapi valóságdarabokból, emlék- és gondolatfoszlányokból építkezik: a Magdolna

Királyasszony kertje (rézkarc, 1984)

utca bazalt kockaköveiből („amelyek még látták erre járni nagyszüleimet”); a művészeti akadémia íróinak partiumi kirándulásából („Arany Jánosnál jártunk Nagyszalontán. Otthon volt. Mi is”); számítógépe javítóprogramjából („...így van ez az imádsággal is. Időnként le kell futtatni, hogy megtalálja a lehetséges hibákat”), és számtalan más jelentéktelennek tűnő apróságból tud „igaz tanítást” kibontani. Csírázó magból, régi mesekönyvből, ’48-as vasgyűrűből, gyermekvárásból, szólásokból, lekvárfőzésből, napi hírekből, a japán kakaskát elkapó vadász-kutyából, a kétesztendő unoka „rendrakásából”, flaszteren heverő könyvekből, történelmünk kis epizódjaiból, egy-egy evangéliumi idézetből képes olyan magas tornyot rakni, ahonnan kozmikus, sőt transzcendens tereket lehet belátni. Táguló világegyetemében egyaránt eljut a végtelen távolságba visszanyúló életek láncolatán át a Teremtés pillanatához és

az emberi lélek mélyéhez. („Nem a messzi galaxisok közt kell felfedeznünk Isten jelenlétét, saját magunkban kell vele kapcsolatot tartanunk.”)

Miközben egyetemessé tágítja az „apró szenzációkból” levont tanulságokat, nincs olyan elhagyott zug szerte e hazában (és jóval azon is túl), ahol ne fedezne fel kallódó értékeket: idejétmúltnak kikiáltott hitünk, elveink, eszméink cserepeit; elhazudott múltunk töredékeit; kultúránk, történelmünk elfelejtett, mellőzött nagyjait; elhallgatott mártírjainkat – papokat, katonákat, művészeket –; a vidék csendjében, a Kárpát-medence határon túlra szorult

kis magyar műhelyeiben érlelődő életműveket, magyarságukat nyugati száműzetésükben is megőrző íróinkat. És ellentétes pólusként életmódunk visszásságait: az önzést, a halál- és erőszakkultuszt, az ünnepeket műanyaggyics-cekbe fojtó, áruvá silányító gyakorlatot, a pénz, az anyagi javak imádatát.

Életműsorozatának most megjelent hatodik, *Rövid a farsang* című kötetébe a Magyar Katolikus Rádió *Jegyzet* rovatában 2013-tól 2020-ig elhangzott több mint másfélszáz naplójegyzetét és rövidprózáját gyűjtötte össze, témák szerint fejezetekbe szerkesztve. A mikrovilágtól – családtól, környezettől – a hitlélményen, keresztény értékeken elmélkedve jut el vallási és nemzeti ünnepeinkhez, történelmünk eseményeihez, majd a művészet és irodalom kérdéseihez, hogy végül eltöprengjen mindennapi életünk és korunk jellemző körtüneteinek, konfliktusainak megoldásán.

Az ember azt hinné, hogy a közel százhetven rövid, másfél-kétoldalas írás egy idő után kifárasztja olvasóját, ám Mezey Katalin kisprózái nemcsak tartalmukban, műfajilag is rendkívül változatosak. Emlékezés, kisnovella, mese, elmélkedés, tárca, dialógusokba vagy „kiskátékba” öntött tanítás, rövid értekezés, recenzió, levél, nekrológ, útirajz, tudósítás, vélemény, író- és képzőművészportré sorakozik az öt fejezetben. Az előbeszéd közvetlenségével ható stílusuk, „valódiságuk” magával sodorja az olvasót, ahogy az író is, aki így vall az elmúlt hét esztendő rádió- és naplójegyzeteiről: „...számomra is meglepetés most, hogy... milyen sokat megőriztek, felidéznek mindennapi életem történéseiből, a hozzájuk kötődő érzelmekből és gondolatokból.”

Megmagyarázhatatlan jelenségeket boncolgató kis értekezése (*A kutya és a hatodik érzék*); a teremtés mérhetetlen változatoságát taglaló eszmefuttatása (*Nem sorozatgyártmány*); az imádság funkciójáról „számítógép-szakértő” unokájával folytatott szellemes dialógusa (*Lelkünk javítóprogramja*); a vonzódások és ellen-szenvek mibenlétéről szóló tárca finom iróniája (*A cinke, a légy és a macska*); a fogyasztói társadalom szemléletének görbe tükröt tartó tanmeséi (*Amikor Krisztus urunk és Szent Péter itt járt a földön*); különleges szempontokra rávilágító röpke, ám mégis alapos irodalomtörténeti elemzése (*Arany János és népköltészetünk Atlantisza; Ady Endre születésnapján; Jókai Anna utolsó tanítása*); megható vagy megrázó családi történetei (*Nagyanyám kincse; Száz éve augusztus végén*) megragadják és fogva tartják az olvasót.

Az ifjabbaknak segít megérteni a múltat, a kortársak viszont otthon találják magukat Mezey Katalin világában, hiszen vele együtt élték át a 20. század második felét. Tapasztalataikból, szüleik-nagyszüleik elbeszéléseiből közvetlenül ismerik a '48-as szabadságharcig visszanyúló történelmet is, amely nemcsak a nemzet, az egyén sorsát is meghatározta. Há-

nyan kezdhetnék így életrajzukat: „Gyermekekromban, az 1950-es évek elején 'államosították', vagyis elvette az állam a szüleim kertészetét...”, legfeljebb a szülőket kell szomszédokra, a kertészetet házra, földre, műhelyre cserélni!

Hányan idézhetnék Mezey Katalinnal: „...Akiért nem imádkoztak, az odaveszett, mondta meggyőződéssel édesanyám – akinek két világháború, két proletárdiktatúra, no meg az 1956-os forradalom tapasztalatait volt módja összeadni...”

Hány család őriz hasonló fájó sebeket, mint az úkanya három '48-as honvéd fiútestvérének elvesztése, vagy 110 évvel későbből, '56-ból egy november eleji este egész napos ágyúörgést követő lángtengere: „Az udvarról néztük, az Országos Levéltár is égett, magasan, fent a budai várban további hosszú napokon és éjszakákon át. Felgyújtották az orosz lövedékek. – Elég minden. Elég az egész történelmünk – mondta anyám. Elégett.”

Bocsássa meg az olvasó, hogy szinte válogatás nélkül, lavinaként rázúdítottam Mezey Katalin családról, életről, hitről, nemzetről, kultúráról vallott nézeteinek sokaságát, de érzékeltetni akartam szellemi és érzelmi kincseinek gazdagságát, amelyet rádióműsorában élő szóval, könyvében nyomtatott betűkön keresztül oszt meg velünk úgy, hogy tanítása nem katedréről elhangzó szónoklat, hanem megélt valóság, és – ismét Weöres Sándort kell idéznem – „végső lényegében csupa szeretet.”

Mostanában újra sok szó esik az *írástudók árulásáról*. Mezey Katalin életműve az ellenkezőjéről, az *írástudók hűségéről* szól. Ennek ékes bizonyítékai a *Rövid a farsang* rádiójegyzetei, amelyek magyarázzák a múltat, felvillantják a jövőt, és minden korosztálynak útmutatásul szolgálnak a jelenhez: „...azért vagyunk a világon, hogy jók legyünk.”

Próbáljuk hát ki a jegyzeteiben szereplő receptek szerint.

Jámborné Balog Tünde